

Årsrapport 2012 **Praksisrettet utdanningsforskning (PRAKUT)**

Året 2012

I 2012 har programmet *Praksisrettet utdanningsforskning – PRAKUT*) tildelt de resterende forskningsmidlene i programmet. Utlysningene i 2011 fikk til sammen 114 søknader, 84 om forskerprosjekter med brukermedvirkning og 30 om forprosjekter, og søknadene ble ferdigbehandlet i første halvdel av 2012. Programmet finansierer 11 forskerprosjekter med brukermedvirkning og en forskerskole.

Programmet er en videreføring av *Praksisrettet FoU for barnehage, grunnsopplæring og lærerutdanning – PRAKSISFOU (2005-2010)* og PRAKUT har i 2012 gjennomført kommunikasjonstiltak i programregi knyttet til avslutningen av prosjektene fra PRAKSISFOU. På forsommeren arrangerte programmet konferansen «Barnehagen i kunnskapssamfunnet» hvor forskningsfunn og resultater ble presentert. Målgruppen for konferansen var lærerutdanningene og yrkesutøvere i sektoren. Rapporten *Funn i praksis - ny kunnskap om barnehagen*, som er en synteserapport fra de 13 prosjektene på barnehageområdet i PRAKSISFOU, ble utarbeidet i løpet av året. Denne ble i november distribuert til alle landets førskolelærerutdanninger.

Programmet arrangerte konferansen «Forskning om utdanning – kvalitet under lupen» sammen med programmet UTDANNING2020. Konferansen var godt besøkt og hadde i tillegg til en internasjonal key-note fire parallellsesjoner hvor funn og resultater fra programmets prosjekter ble presentert for programmets målgrupper.

Programmets overordnede mål/formål

Programmet *Praksisrettet utdanningsforskning – PRAKUT* er et femårig forskningsprogram finansiert av Kunnskapsdepartementet med en samlet bevilgningsramme på 115 millioner kroner. Programmet skal bygge på erfaringene fra *Praksisrettet FoU for barnehage, grunnsopplæring og lærerutdanning – PRAKSISFOU (2005-2010)*.

For å nå programmets mål er det en forutsetning at prosjekter som søker finansiering har ett eller flere lærerutdanningsmiljøer som deltagere. Det stilles også krav om brukermedvirkning.

Programmet finansierer forskning innenfor følgende områder:

- Læring i barnehager
- Læring i grunnsopplæring og videregående opplæring
- Lærerutdanning og profesjonsutvikling
- Læring i ulike samfunnskontekster og arenaer

Hovedmål

Programmets overordnede mål er å heve kvaliteten i barnehagen, grunnsopplæringen og lærerutdanningene. Programmet skal bidra til å videreutvikle og styrke FoU-kompetansen og kunnskapsgrunnlaget i lærerutdanningene og øke kvaliteten i FoU-samarbeidet mellom lærerutdanningene og praksisfeltene i barnehagen og grunnsopplæringen. Programmet skal også bidra til at forskningsbasert kunnskap tas i bruk i praksisfeltet slik at sammenhengen mellom

lærerutdanning og praksis bedres, samt bidra med kunnskapsutvikling på høyt vitenskapelig nivå.

Delmål

- Å generere kunnskapsgrunnlag for kontinuerlig utvikling innenfor barnehage, grunnopplæring og lærerutdanning
- Å heve kvalitet og relevans i praksisrettet utdanningsforskning gjennom teoriforankring og metodebruk som er tilpasset praksisfeltets problemstillinger og behov
- Å stimulere til økt bruk av FoU i praksisfeltet gjennom nye former for kunnskapsdeling og kommunikasjon
- Å heve kvaliteten på læring i barnehagene, grunnopplæringen og lærerutdanningene

Økonomi og prosjektomfang

Disponibelt budsjett i 2012: kr 75.521.902,-

Forbruk i 2012: kr 25.739.555,-

Programmets finansieringskilder i 2012: Kunnskapsdepartementet kr 28.250.000,-

Antall og type prosjekter i 2012:

Annen institusjonsstøtte: kr 6.583.000,- Antall: 1

Forskerprosjekter PRAKSISFOU (11) og PRAKUT (11) og kr 18.458.612,- Antall: 22

Vurdering av måloppnåelse og faglige utfordringer

Programmets oppgave er å imøtekomme forskningsbehov i utdanningssektoren og fortsatt arbeide for en forskningsbasert utøvelse av yrker i sektoren. Programmet skal finansiere praksisrettet forskning, bedre kunnskapsgrunnlaget og styrke FoU-kompetansen i lærerutdanningene. For å få til dette har programmet vurdert erfaringene fra PRAKSISFOU og utviklet en programplan som både etterspør forskning av høy kvalitet og prosjekter som mobiliserer lærerutdanningene og praksisfeltet.

Programmet er nå godt over halvveis og har to år igjen av den femårige programperioden. I 2012 har programmet hatt stor aktivitet knyttet til søknadsbehandling og har tildelt alle programmets FoU-midler. Programmet finansierer 11 prosjekter samt forskerskolen Nasjonal forskerskole i lærerutdanningen. *Nasjonal forskerskole i lærerutdanningene – NAFOL* er et supplement til Ph.D.-programmene institusjonene selv har og gir en faglig merverdi relevant for lærerutdanning og praksis. Skolen har et eget styre, og for å sikre god kontakt ble det holdt et fellesmøte med PRAKUTs programstyre i 2012. Programmet har også ansvar for oppfølgingen og avslutningen av prosjekter i program for *Program for praksisrettet FoU for barnehage, grunnopplæring og lærerutdanning* PRAKSISFOU (2005-2010). I 2012 ble åtte prosjekter avsluttet. Arbeidet knyttet til denne porteføljen har i all hovedsak dreiet seg om kommunikasjonsaktiviteter i programregi og PRAKUT har derfor hatt høy aktivitet knyttet til resultatformidling i 2012.

For å nå programmets intensjoner om å heve kvaliteten i barnehage, grunnopplæring og lærerutdanning har PRAKUT bygget videre på erfaringene fra PRAKSISFOU og lyst ut forskerprosjekter med brukermedvirkning på tilsvarende måte som man gjorde i PRAKSISFOU-programmet. Utlysningene har åpnet for at brukernes roller i prosjektene kan beskrives i eget vedlegg.

Programmet skal bidra til at kunnskapsgrunnlaget i lærerutdanningene forbedres, og at forskningskapasiteten styrkes. For å kunne nå disse målene, har det vært en forutsetning at søkere til programmet enten selv er en institusjon som organiserer lærerutdanning eller har samarbeid med en eller flere lærerutdanninger i prosjektsøknadene. Det har også vært en forutsetning at prosjektene inkluderer rekrutteringsstillinger.

PRAKUT har også en intensjon om å øke bruken av FoU i praksisfeltet. For å få til dette har programmet gjennomført en rekke kommunikasjonstiltak i programregi. I 2012 bestilte programmet en populærvitenskapelig rapport. Rapporten er en sammenstilling av resultater og inneholder intervjuer av flere av forskerne og de medvirkende i de 13 prosjektene på barnehageområdet fra programmet PRAKSISFOU. Rapporten heter *Funn i praksis - ny kunnskap om barnehagen* og har blitt distribuert til alle landets lærerutdanninger og førskolelærerstudenter. Rapporten inneholder også en liste over aktuelle publikasjoner fra programmet.

For å bidra til utvidelsen av kunnskapsgrunnlaget for lærerutdanningen og utdanningssektoren har programmet hatt flere arrangementer. I 2012 arrangerte programmet brukerkonferansen «Barnehagen i kunnskapssamfunnet». Hovedmålgruppen for arrangementet var førskolelærerutdannere, men også praksisfelt og myndigheter var invitert. Her ble nye funn og forskningsresultater presentert og diskutert.

Nøkkeltall, 2012

Totalt 23 prosjekter

Antall institusjonsstøtte: 1

Forskerprosjekter PRAKSISFOU: 11

Forskerprosjekter PRAKUT: 11

Dr.gradsstipendiater: Totalt 6,4 årsverk, Kvinner 5,3, Menn 1,1

PRAKUT Totalt 1,3 årsverk, Kvinner 0,4, Menn 0,9. PRAKSISFOU Totalt 5,1, Kvinner 4,9, Menn 0,2

Postdoktorstipendiater: Ingen

Prosjektledere: 12 kvinner og 11 menn

Ved årets slutt var det tre prosjekter fra PRAKSISFOU som fortsatt av ulike årsaker ikke var avsluttet og hadde fått utsettelse. I løpet av året ble åtte prosjekter avsluttet.

Det er lyst ut flere stillinger for doktorgradsstipendiater og postdoktorstipendiater i programmet, men disse er foreløpig ubesatt. Det dreier seg om fem postdoktorstipendiater og fire doktorgradsstipendiater. I tillegg har også noen av prosjektene knyttet til seg rekrutteringsstillinger som de finansierer fra egen institusjon. Disse kommer ikke fram i tallmaterialet over.

Resultatindikatorer, 2012

Resultatindikatorer	Antall
<i>Publisert artikkel i periodika og serier</i>	<i>21</i>
<i>Publisert artikkel i antologi</i>	<i>37</i>
<i>Publiserte monografier</i>	<i>3</i>

Rapporter, notater, artikler, foredrag på møter/konferanser rettet mot prosjektets målgrupper	22
Populærvitenskapelige publikasjoner (artikler/bøker, debattbøker/-artikler, høringer, utstillinger, skjønnlitteratur etc)	2
Oppslag i massemedia (aviser, radio, TV...)	4
Bedrifter i prosjektet som har innført nye/forbedrete arbeidsprosesser/forretningsområder	3

Av de formidlings- og kunnskapsdelingsaktiviteter som er innmeldte i kategorien «Rapporter, notater, artikler, foredrag på møter/konferanser rettet mot prosjektets målgrupper» er ni fra PRAKUT-porteføljen. Videre er det to «Oppslag i massemedia (aviser, radio og TV)» fra prosjekter i PRAKUT. De resterende er fra prosjekter i PRAKSISFOU-porteføljen som ble avsluttet i 2012 eller som ennå ikke er avsluttet.

Viktigste aktiviteter i 2012

Forskningsfaglige aktiviteter:

Mye av aktiviteten i programmet var i 2012 knyttet til arbeidet med søknadsbehandling. Prosjektporteføljen skal bidra til videreutvikling av kunnskapsgrunnet for lærerutdanningene, og det ble innvilget prosjekter på alle programmets områder. Programmet finansierer 11 prosjekter fordelt på programmets områder: fire på temaområde 3 i programplanen, forskning om lærerutdanning og profesjonsutvikling; tre prosjekter omhandler forskning på læring i barnehagen på område 1 i programplanen; to omhandler læring i grunnopplæringen, område 2 i programplanen; og to prosjekter handler om den læring som skjer på arenaer utenfor utdanningsinstitusjonene og de utfordringer dette kan gi for utdanningssektoren, temaområde 4 i programplanen.

PRAKUT mottok totalt 56 søknader for tilsammen kr. 535 832 000 til utlysningen med frist 30. november 2011. Dette var en sterk mobilisering av de miljøene utlysningen henvendte seg til. Programmet hadde lyst ut prosjekter på inntil 12 mill. kroner og mottok mange store søknader. 26 av søknadene hadde søkt om 10 mill. kroner eller mer. 13 søknader handlet om temaområde 1 (barnehage), 26 søknader var innenfor temaområde 2 (grunnopplæringen) og 17 søknader lå i sjiktet mellom område 2 og 4. De fleste søknadene kom fra universitets- og høgskolesektoren, 30 søknader fra høgskolene, 24 fra universitetene og to fra instituttsektoren. Programmet mottok flest søknader fra Sør-/Vestlandet og Østlandet. Søknadene hadde faglig hovedvekt innen pedagogikk og didaktikk i fag som matematikk, naturfag, idrett, språk og estetiske fag, selv om også noen av søknadene hadde en tverrfaglig samfunnsvitenskapelig tilnærming. De fleste søknadene som ble innvilget er innenfor pedagogikk. Halvparten av de innvilgede søknadene hører til i Sør-Norge, og det er ingen prosjekter i porteføljen nord for Trondheim.

PRAKUT har i 2012 vedtatt å delfinansiere et felles nordisk forskningsprogram på utdanning. Programmet *Education for tomorrow* er et samarbeid mellom Nordisk ministerråd, NordForsk, Forskningsrådet, Vetenskapsrådet i Sverige, Akademiet i Finland og Det strategiske forskningsråd i Danmark og varer fra 2012 til 2016. PRAKUT delfinansierer den norske deltakelsen i programmet.

For å stimulere ytterligere til internasjonalisering i programmet har programstyret vedtatt å utlyse gjesteforskerstipend og utenlandsstipend i programmet.

Kommunikasjons- og formidlingstiltak:

I 2012 har PRAKUT ferdigstilt rapporten *Funn i praksis – ny kunnskap for barnehagen*. Rapporten ble første gang utgitt til konferansen «Barnehagen i kunnskapssamfunnet» som ble avholdt 12. juni 2012. Rapporten ble ferdigstilt med de siste prosjektenes resultater høsten 2012 og distribuert til alle førskolelærerstudentene og lærerutdanningene i Norge. Dette er forskning

som er relevant for læreryrket. Konferansen 12. juni ble svært godt mottatt og fikk gode tilbakemeldinger. Forskningsfunn og resultater fra forskning om barnehagen ble presentert. Videre har programmet vært medarrangør av konferansen «Forskning om utdanning 2012 - Kvalitet under lupen» som er en nasjonal konferanse som avholdes annethvert år i regi av Forskningsrådets programmer på utdanningsfeltet. Det var nærmere 400 deltakere på konferansen som hadde en internasjonal keynote-foreleser og fire målgruppeorienterte parallellsesjoner.

Programmets drift

PRAKUT har avholdt fire programstyremøter i 2012. Ett av møtene ble holdt delvis sammen med styret for NAFOL og fant sted på Gardermoen. Tildelingsmøtet gikk over to dager og ble holdt på Sola Strand hotell i Stavanger. Videre har programmet gjennomført en prosjektledersamling og hadde et programstyremøte i forbindelse med dette. Møtet og prosjektledersamlingen ble holdt i tilknytning til konferansen «Barnehagen i kunnskapssamfunnet» som ble arrangert på Hotell Bristol i Oslo. Møtet i siste halvår ble holdt i Forskningsrådets lokaler.

Mottatte søknader og inhabilitet i søknadsbehandlingen

Programmet har til sammen mottatt 114 søknader, hvorav 84 om forskerprosjekter med brukermedvirkning og 30 om forprosjekter. Det har vært søkt om totalt 798 mill. kroner. I 2011 ble det lyst ut 75 mill. til områdene 1, 2 og 4. Søknadene til denne utlysningen ble behandlet 2012. Programstyret behandlet totalt 56 søknader på dette møtet. Det var registrert inhabilitet i 16 av søknadene. Programstyret gjorde ikke vedtak om nøyaktig fordeling til hvert område på forhånd, men ønsket å fordele midler til alle de tre områdene som var utlyst dersom det lot seg gjøre. Om et av områdene ikke kunne la seg dekke på grunn av at prosjektsøknadenes kvalitet og relevans ikke var god nok, kunne programstyret velge å lyse ut på nytt, jf. møtet i desember 2012. Av søknadene om forskerprosjekter ble 24 vurdert som støtteverdige, og det var registrert inhabilitet i åtte av disse søknadene. Fire av programstyrets medlemmer måtte fratre søknadsbehandlingen på grunn av inhabilitet. Det var innkalt ett settemedlem til møtet som erstattet et av medlemmene som var nødt til å fratre under hele behandlingen.

Høydepunkter, resultater og funn

Programmet finansierer praksisrettede forskningsprosjekter på flere nivåer i utdanningsløpet. I 2012 innvilget programmet tre prosjekter om barnehagen, to prosjekter om grunnopplæring, tre prosjekter om lærerutdanningen og to prosjekter om læring på andre arenaer. Alle prosjektene skal være praksisrettede.

Prosjektet **Lærande regionar** (*Learning regions project (LRP) - developing better basic skills through better understanding of local culture*), som ledes av professor Gjert Langfeldt ved Høgskolen i Sogn og Fjordane, er et eksempel på et prosjekt med mye brukermedvirkning.

Bakgrunnen for prosjektet er at man finner store regionale forskjeller, og at det er et sterkt press på de skolene som gjør det dårlig på de nasjonale prøvene. Om vi sammenligner skolene som ligger langt over gjennomsnittet med de som skårer lavt, ville forskjellene tilsvare ett års skolegang. Prosjektet setter søkelyset på dette og vil finne ut hvorfor det er så store forskjeller i Norge. Det er grunn til å tro at det er andre forklaringer enn sosial bakgrunn. Prosjektet vil se nærmere på hvilken effekt kulturelle forskjeller kan ha på skoleprestasjoner. Skolenes egne erfaringer og hva lærerne vektlegger skal også systematiseres. Prosjektet inneholder i tillegg en utviklingsdel der skolene selv skal bidra aktivt.

Les mer på www.forskningsradet.no/prakut og artikkelen [Lærande regioner](#).